

Eiropa un Savienotās Valstis kļūst arvien atkarīgākas no Ķīnas un globālajiem Dienvidiem

Kā liecina Pasaules Bankas apkopotie statistikas dati par visām pasaules valstīm, tad pēdējo 20 gadu laikā ASV, Japāna un Eiropas Savienība zaudēja globālajā konkurencē par rūpnieciskās ražošanas apjomiem un to izvietojumu.

Autors: Juris Paiders

Pašlaik pasaules industriāli visattīstītākā valsts vairs nav ASV, bet jau no 2011. gada tā ir Ķīna. Savukārt Indija un Krievija pēc industriālā attīstības līmeņa jau ir apsteigušas Apvienoto Karalisti un atpaliek tikai no Vācijas. Ja ASV jaunā administrācija ir apzinājusies, ka esošās tendences ir drauds ASV globālajai drošībai, tad ES valdošā politiskā elite turpina īstenot politiku, kuras sekas ir ES rūpnieciskās ražošanas sarūkšana un Eiropas Savienības globāla atkarība no kādreizējo attīstības pasaules valstu rūpnieciskās produkcijas piegādēm. Lielākajā daļā pasaules valstu tiek apkopoti detalizēti statistikas dati par iekšzemes kopprodukta (IKP) pievienotās vērtības sadalījumu. Dati par kopējo IKP ir pieejami gandrīz par visām valstīm. Ir valstis, kas nesadarbojas ar Starptautisko Valūtas fondu un Pasaules Banku un savu informāciju nesniedz. Tomēr pietiekami precīzu katras valsts IKP apjomu var aprēķināt, ja ir zināma informācija par attiecīgās valsts iedzīvotāju skaitu, platību, iedzīvotāju izglītības un tehnoloģiju kompetences līmeni, zemes izmantošanu, derīgajiem izrakteņiem un to iegūvi, elektroenerģijas ražošanas apjomu, sadalījumu starp jaunradīto vērtību lauksaimniecībā, rūpniecībā, tirdzniecībā un citās pakalpojumu nozarēs u. c. Ārējās tirdzniecības – eksporta un importa – apjoms un eksporta un importa sadalījums pa nozarēm ir pieejams arī par valstīm, kas savu statistisko informāciju ANO institūcijām nesniedz. Tomēr ļoti detalizēta IKP struktūra (kā sadalās pievienotā vērtība starp dažādām nozarēm) ne vienmēr ir nosakāma pietiekami precīzi. Vēsturiski IKP

tika aprēķināts, saskaitot jaunradītu vērtību lauksaimniecībā, rūpniecībā un pakalpojumu sfērā. Līdz ar to šāda informācija ir iekļauta praktiski visu pasaules valstu statistikas pārskatos. Tomēr dažādās valstīs ir atšķirīga interpretācija, ko uzskatīt par pakalpojumiem. Celtniecība var tikt uzskatīta gan par ražošanu, gan arī par pakalpojumu sniegšanu utt. Elektroenerģijas ražošana var tikt pieskaitīta ražošanai līdz brīdim, kad strāva tiek ievadīta elektrotīklā. Savukārt elektrības sadali no HES un TEC līdz pat gala lietotājam var aplūkot gan kā pakalpojumu, gan arī var uzskatīt, ka ražošanas galaprodukts ir strāvas daudzums, kuru ir saņēmis patērētājs, utt. Elektrības pārvade un sadale dažādās valstīs var tikt uzskaitīta gan kā ražošanas daļa, gan kā pakalpojums. Apkopojot datus par visām pasaules valstīm, Pasaules Banka vadās pēc viena standarta, tomēr ne vienmēr ir iespējams precīzi nodalīt pakalpojumus no ražošanas, tāpēc dažkārt dati nav savstarpēji salīdzināmi un tie netiek ievietoti PB un SVF publiskajās datubāzēs.

Visplašāk ir pieejami dati par rūpniecību kopā ar celtniecību, savukārt dati tikai par apstrādājošo rūpniecību nav pieejami par vairākām pat relatīvi lielām valstīm vai arī nav pieejami par ļoti lieliem laika posmiem. Jāatzīmē, ka daudzos gadījumos vēsturiskie dati ir pieejami, bet tie ir atrodami tikai attiecīgo valstu statistikas gadagrāmatās vai Pasaules Bankas iespiestajos statistikas izdevumos (uz papīra) un nav ievadīti digitālajās statistikas datubāzēs. Līdz ar to Pasaules Bankas digitālajā datubāzē neievietoti dati tika iegūti Pasaules Bankas sagatavotā pasaules valstu statistikas krājumā World Tables 1993, Baltimore, The Johns Hopkins University Press, 1993.

Dati par rūpniecības un celtniecības jaunradīto vērtību vispār nav pieejami par vairākām valstīm (Ziemeļkoreju, Tuvalu u. c.), taču, tā kā šo valstu ietekme uz pasaules ekonomiku ir nenozīmīga, tad tas būtiski nemaina vietu sadalījumu tabulās. Savukārt ir valstis, par kuru IKP detaļo sadalījumu dati nav pieejami par noteiktiem gadiem. Pasaules Bankas datubāzē nav daudzu ekonomiska rakstura vēsturisko (pirms 1991. gada) datu par valstīm, kas ieguva neatkarību pēc 1991. gada utt. Kopumā aptuveni no 2004. gada dati ir pieejami par 95% visu pasaules valstu, tomēr ir izņēmumi. No

valstīm ar vidēji lielu ekonomiku aprēķinos netika iekļauta Armēnija, jo tai trūkst detālo IKP datu par XXI gadsimta pirmo desmitgadi u. c. Veidojot tabulas, par aptuveni 10% visu pasaules valstu (galvenokārt Āfrikas, Karību jūras un Okeānijas valstīm) nebija pieejami dati par 2004. gadu. 2004. gada datu vietā tika izmantoti tuvākā gada dati no piecu gadu gara laika posma. Gadījumos, kad par valsti nebija pieejami dati par 2023. gadu, to vietā tabulās tika iekļauti tuvākā iespējamā gada dati no pēdējo četru gadu laika posma. No pasaules simts lielākajām valstīm 2023. gada dati nebija pieejami tikai par Kanādu. Kanādai tabulās dotie dati ir par 2021. gadu. Grūtības bija izmantot datus par IKP lielumu nemainīgās (piemēram, 2015. gada) cenās, jo detālie dati par IKP sadalījumu nemainīgās 2015. gada cenās nav pieejami par ASV, bet ir pieejami par Ķīnu utt.

Ķīna apsteidz ASV

Līdz 2010. gadam pasaules līderes pēc ražošanas kopapjoma rūpniecībā un celtniecībā bija ASV. 1971. gadā ASV rūpniecībā un lauksaimniecībā saražotās produkcijas kopapjoms (433 miljardi ASV dolāru) tekošajās tirgus cenās vairāk nekā 10 reižu pārsniedza rūpniecības un celtniecības kopapjomu Ķīnā (42 miljardi ASV dolāru), lai gan Ķīnas iedzīvotāju skaits (841 miljons) tolaik bija četras reizes lielāks nekā ASV (208 miljoni).

Tas nozīmē, ka vēl tikai pirms 55 gadiem ASV uz vienu iedzīvotāju saražoja 40 reižu vairāk rūpniecības ražojumu un būvju nekā Ķīna. Vēl 1991. gadā Ķīnas rūpniecības un celtniecības kopapjoms atpalika no ASV desmit reizes. Tomēr Ķīnas pāreja uz tirgus ekonomikas iekļaušanu valsts saimniecības sistēmā un Ķīnas integrācija globālajā tirdzniecībā sekmēja ievērojamu Ķīnas rūpniecības apjoma pieaugumu. No 1990. gada desmit gadu laikā Ķīnas rūpniecības un celtniecības kopapjoms pieauga 3,7 reizes un 2000. gadā sasniedza 552 miljardus ASV dolāru. Savukārt ASV rūpniecības un celtniecības kopapjoms šajā laikā pieauga 1,4 reizes un 2000. gadā sasniedza 2302 miljardus ASV dolāru.

Līdz ar to 2000. gadā Ķīnas rūpniecības un celtniecības kopapjoms jau bija aptuveni ceturtdaļa (24%) lielumā no ASV rūpniecības un celtniecības kopapjoma. Nākamo desmit gadu laikā Ķīnas rūpniecības un celtniecības kopapjoms pieauga 5,1 reizi un 2010. gadā sasniedza 2830 miljardus ASV dolāru. Savukārt ASV rūpniecības un celtniecības kopapjoms pieauga 1,25 reizes un 2010. gadā bija 2900 miljardi ASV dolāru, tikai nedaudz apsteidzot Ķīnu. 2011. gadā Ķīnas rūpniecības un celtniecības kopapjoms jau apsteidza ASV. Ķīnas izaugsme turpinājās, bet mazākā tempā. No 2010. līdz 2020. gadam Ķīnas rūpniecības un celtniecības kopapjoms pieauga 1,96 reizes un 2020. gadā sasniedza 5535 miljardus ASV dolāru. Savukārt ASV rūpniecības un celtniecības kopapjoms šajā laikā pieauga 1,26 reizes un 2020. gadā sasniedza 3655 miljardus ASV dolāru. Jau padsmīto gadu beigās ASV administrācija saprata, ka, tendencēm turpinoties, ASV atpalcība tikai pieaugs, tāpēc Donalda Trampa pirmās prezidentūras laikā ASV sāka īstenot protekcionistiskus pasākumus (muitas tarifus, ierobežojumus Ķīnas lielāko IT uzņēmumu darbībai u. c.), lai mazinātu Ķīnas izaugsmi un veicinātu ASV izaugsmi. Plaisa starp rūpniecības un celtniecības ražošanas kopapjomu starp ASV un Ķīnu maksimumu sasniedza 2021. gadā, kad pēc rūpniecības un celtniecības kopapjoma Ķīna apsteidza ASV par 57,3%. Tomēr laika posmā starp 2020. un 2024. gadu ASV pieauguma tempi rūpniecībā un celtniecībā (+38%) jau apsteidza Ķīnas pieauguma tempus (+24%). Līdz ar to 2024. gadā pēc rūpniecības un celtniecības ražošanas apjomiem plaisa starp Ķīnu un ASV ir samazinājusies. 2024. gadā Ķīnas rūpniecības un celtniecības kopapjoms vairs tikai par 35% pārsniedza rūpniecības un celtniecības ražošanas apjomu ASV.

Lai gan pēc kopējā IKP ASV ievērojami apsteidza un apsteidz Eiropas Savienību, tomēr, rēķinot tikai rūpniecības un celtniecības kopapjomu pēdējo 35 gadu laikā, apjomi bija visai līdzīgi. Laiku pa laikam ES apsteidza ASV, bet brīžiem bija otrādi. 2008. gadā rūpniecības un celtniecības kopapjoms ES bija par 27% lielāks nekā ASV. Diemžēl pēc 2015. gada īstenotā politika ievērojami iedragāja Eiropas Savienības rūpniecības un celtniecības ražošanas potenciālu. Kopš 2015. gada Eiropas Savienība stabili atpaliek no

ASV pēc rūpniecības un celtniecības kopapjoma. 2024. gadā ASV rūpniecības un celtniecības ražošanas kopapjoms jau bija par 18% lielāks nekā ES.

Indija apsteidz Franciju

ES lielākajām dalībvalstīm nozīmīgu konkurenci rada ne tikvien Ķīna, bet arī strauji augoša rūpniecība lielākajās attīstības zemēs. 1971. gadā Francijā radītā rūpnieciskā un celtniecības pievienotā vērtība bija 3,2 reizes lielāka nekā Indijā. 1991. gadā Francijā rūpniecības un celtniecības ražošanas apjoms jau bija 4,2 reizes lielāks par Indijas kopējo rūpniecības un celtniecības apjomu. Turklāt Indijas iedzīvotāju skaits (983 miljoni) 1991. gadā bija 16,7 reizes lielāks par Francijas (59 miljoni) iedzīvotāju skaitu. No 1991. līdz 2008. gadam Indijas rūpniecības un celtniecības kopapjoms pieauga 5,2 reizes un 2008. gadā sasniedza 373 miljardus ASV dolāru. Savukārt Francijas rūpniecības un celtniecības kopapjoms šajā laikā pieauga 1,8 reizes un 2008. gadā sasniedza 545 miljardus ASV dolāru. Pēc 2008. gada nākamos desmit gadus Francijas rūpniecības un celtniecības kopapjoms viļņveidīgi samazinājās, un Francijai 2008. gada rūpniecības un celtniecības kopapjomu faktiskajās cenās izdevās pārsniegt tikai 2023. gadā. Savukārt Indijas rūpniecības un celtniecības kopapjoms 2010. gadā kļuva lielāks nekā Francijā. Tas turpināja palielināties, un 2024. gadā Indijas rūpniecības un celtniecības kopapjoms jau bija 1,7 reizes lielāks nekā Francijā. Lai gan Vācijas rūpniecības un celtniecības kopapjoms pēdējo 35 gadu laikā gandrīz dubultojās (624 miljardi ASV dolāru 1991. gadā un 1204 miljardi ASV dolāru 2024. gadā), pieaugums ievērojami atpalika no izaugsmes, kuru spēja īstenot attīstības valstis. Vēl 1992. gadā Vācijas rūpniecības un celtniecības kopapjoms (691 miljards ASV dolāru) bija lielāks par visu Latīņamerikas un visu arābu valstu kopējo rūpniecības un celtniecības apjomu (606 miljardi ASV dolāru). 2005. gadā visu Latīņamerikas valstu kopējais rūpniecības un celtniecības ražošanas kopapjoms apsteidza Vācijas ražošanas apjomus, bet

2024. gadā visas Latīņamerikas valstis kopā ražoja un būvēja 1,84 reizes lielākā apjomā nekā Vācija. 2008. gadā visu arābu valstu kopējais rūpniecības un celtniecības ražošanas kopapjoms jau apsteidza Vācijas ražošanas apjomus, bet 2024. gadā visas arābu valstis kopā ražoja un būvēja 1,3 reizes lielākā apjomā nekā Vācija. Līdz 2008. gadam nozīmīgu pieauguma tempu rūpniecības un celtniecības ražošanas apjomā demonstrēja Apvienotā Karaliste. Kaut cik nozīmīgu pieaugumu virs 2008. gada rūpniecības un celtniecības ražošanas kopapjoma Lielbritānija spēja nodemonstrēt tikai pēc izstāšanās no Eiropas Savienības. Nodalīšanās no Eiropas Savienības ļoti labvēlīgi ietekmēja Lielbritānijas rūpniecības un celtniecības ražošanas apjoma pieaugumu. No 2020. līdz 2024. gadam Lielbritānijas rūpniecības un celtniecības ražošanas apjoms pieauga 1,3 reizes. Neskatoties uz to, 2023. gadā Apvienotā Karaliste pēc rūpniecības un celtniecības ražošanas apjoma (589 miljardi ASV dolāru) atpalika ne tikai no Indijas (921 miljards ASV dolāru), bet arī no Krievijas (630 miljardi ASV dolāru).

Sankcijas un Krievijas rūpniecība

Kā liecina Pasaules Bankas apkopotā statistika, tad ES īstenotās sankcijas pēc Krievijas agresijas pret Ukrainu nesamazināja Krievijas rūpniecības un celtniecības ražošanas apjomu. 2022. gadā Krievijas rūpniecības un celtniecības ražošanas apjoms bija par 27% lielāks nekā pēdējā pirmskara (2021.) gadā, 2023. gadā tas bija par 8% lielāks nekā 2021. gadā, bet 2024. gadā – par 15% lielāks nekā 2021. gadā. Pēdējo 35 gadu laikā Brazīlija četrkāršoja (precīzāk – 4,2 reizes) savu rūpniecības un celtniecības ražošanas apjomu, bet Saūda Arābija to palielināja deviņas reizes. 2024. gadā Brazīlijas rūpniecības un celtniecības ražošanas apjoms bija tikai par 24% mazāks nekā Lielbritānijā, bet Saūda Arābijas rūpniecības un celtniecības ražošanas apjoms no Lielbritānijas atpalika tikai par 9%. Tabulās un grafikos iekļautie rūpniecības un celtniecības ražošanas apjomi bija faktiskajās tirgus cenās, nevis nemainīgās cenās, tāpēc

šajos apjomos ir ietverta arī inflācija, kas dažkārt (naftas cenu svārstības) parādās kā ievērojamas naudas apjoma izmaiņas īsā laika posmā. Piemēram, Krievijas rūpniecības un celtniecības ražošanas apjumu pieaugumu naudas izteiksmē (+27%) 2022. gadā noteica naftas cenu kāpums pēc Krievijas agresijas pret Ukrainu.

Baltijas valstu rūpniecība

Par ES dalībvalstīm ir pieejami dati par IKP komponentu izmaiņām salīdzināmajās cenās. Baltijas valstīm ievērojams rūpniecības un celtniecības ražošanas apjumu pieaugums uz vienu iedzīvotāju bija vērojams desmitgadē pirms iestāšanās ES.

Šajā laikā Baltijas valstis spēja divkārt samazināt plaisu starp savu valstu un ES vidējo rūpniecības un celtniecības ražošanas apjomu uz vienu iedzīvotāju. 2004. gadā Igaunijā rūpniecības un celtniecības ražošanas apjoms uz vienu iedzīvotāju (2015. gada nemainīgās cenās) bija 1594 dolāri, Lietuvā – 1369 dolāri, bet Latvijā – 1248 dolāri. 2004. gadā Igaunijā rūpniecības un celtniecības ražošanas apjoms uz vienu iedzīvotāju bija 38% no ES vidējā, Lietuvā – 33%, bet Latvijā – 30%.

Lietuva un Igaunija spēja izcili izmantot dalību ES. 2021. gadā Igaunijā rūpniecības un celtniecības ražošanas apjoms uz vienu iedzīvotāju bija 58% no ES vidējā, Lietuvā – 35%, bet Latvijā – 38%. Diemžēl pēc 2021. gada gan Igaunijā, gan Latvijā tiek īstenota rūpniecību iznīcinoša politika. 2024. gadā Igaunijā rūpniecības un celtniecības ražošanas apjoms uz vienu iedzīvotāju bija 47% no ES vidējā, Lietuvā – 66%, bet Latvijā – 33%. Kā liecina Pasaules Bankas statistika, tad kopš iestāšanās ES 2024. gadā Latvijas atpalcība no ES pēc rūpniecības un celtniecības ražošanas apjoma uz vienu iedzīvotāju īpaši nav mainījies.

2004. gadā Latvijā rūpniecības un celtniecības ražošanas apjoms uz vienu iedzīvotāju bija 30% no ES vidējā, bet pēc 20 gadiem – 2024. gadā – Latvijā rūpniecības un celtniecības ražošanas apjoms uz vienu iedzīvotāju bija... 32,7% no ES vidējā.

Divdesmit gadu laikā Latvija spēja pietuvoties ES vidējam rūpniecības un celtniecības ražošanas apjomam uz vienu iedzīvotāju par 2,7 procenta punktiem. Dalība ES nav devusi jūtamu labumu Latvijas rūpniecības un celtniecības attīstībai.

Lielākie rūpnieciskie ražotāji

Ņemot vērā to, ka aptuveni puse no pasaules valstīm vēl nav iesniegusi Pasaules Bankai savus detalizētos datus par IKP struktūru 2024. gadā, tad ir racionāli aplūkot rūpnieciskās ražošanas sadalījumu pasaulē 2023. gadā.

2004. gadā pasaules lielāko rūpniecisko (kopā ar celtniecību) ražotāju astoņnieks bija ASV, Japāna, Ķīna, Vācija, Apvienotā Karaliste, Itālija, Francija un Kanāda. Ja neskaita Ķīnu, tad pasaules rūpnieciski lielāko valstu pirmajā astoņniekā iekļuva visas valstis, kas ietilpst G7 valstu grupā – starptautiskā organizācijā, kas tika izveidota pirms 60 gadiem, apvienojot pasaules lielākās tā laika industriālās valstis. 2023. gadā pasaules lielāko rūpniecisko ražotāju astoņnieks jau bija cits. Tajā iekļuva Ķīna, ASV, Vācija, Japāna, Indija, Krievija, Apvienotā Karaliste un Meksika, bet Saūda Arābija bija 9. vietā. Pasaule ir mainījies. No G7 pasaules devītniekā iekļuva tikai četras valstis – ASV, Vācija, Japāna un Apvienotā Karaliste. Jāatzīmē, ka pasaules rūpniecisko lielvaru divdesmitniekā (20. vietā) ir iekļuvusi arī viena Austrumeiropas valsts – Polija. Lietuva ar 19 miljardus ASV dolāru lielu rūpniecības un celtniecības ražošanas apjomu 2023. gadā bija 83. vietā pasaulē, Latvija ar 9,2 miljardiem ASV dolāru bija 103. vietā pasaulē, bet Igaunija ar 9 miljardiem ASV dolāru bija 104. vietā pasaulē.

Rūpnieciskā ražošana pamet Eiropu

Laika posmā no 2004. līdz 2023. gadam pasaules ražošanas smaguma centrs ir pārvietojies virzienā no ES, Ziemeļamerikas un Japānas virzienā uz kādreizējām attīstības zemēm. Šajā laikā

rūpniecības un celtniecības ražošanas apjoms pasaulē kopumā tekošajās cenās palielinājās 2,42 reizes. Valstis ar lielāku pieaugumu samazināja savu rūpniecisko atpalcību no pasaules vidējā, bet valstis ar mazāku pieaugumu to palielināja. Vislielākā rūpnieciskā izaugsme šajā laikā bija vismazāk attīstītajās valstīs pēc ANO klasifikācijas (+123,4% virs pasaules vidējā), Dienvidāzijas valstīs (+98,0% virs pasaules vidējā), arābu valstīs (+36,7% virs pasaules vidējā), rietumu un centrālās Āfrikas valstīs (+33,6% virs pasaules vidējā) un Latīņamerikas un Karību jūras reģiona valstīs (+24,2% virs pasaules vidējā).

Dramatiski no pasaules vidējā atpalika Ziemeļamerikas valstis (19,9% zem pasaules vidējā), valstis ar augstiem ienākumiem (28,9% zem pasaules vidējā), OECD dalībvalstis (32,2% zem pasaules vidējā), Eiropas Savienības dalībvalstis (34,8% zem pasaules vidējā). Starp 50 pasaules valstīm ar vislielāko rūpniecības un celtniecības ražošanas apjomu pieaugumu pret vidējo pasaules pieaugumu ir tikai viena ES dalībvalsts – Rumānija (50. vieta +62% virs pasaules vidējā). Lai gan Baltijas valstu rūpniecības un celtniecības ražošanas apjomu pieaugums bija lielāks nekā vidēji pasaulē, tomēr visu Baltijas valstu vieta globālajā rūpniecības un celtniecības ražošanas apjomu reitingā starp 2004. un 2023. gadu samazinājās. Latvija 2004. gadā pēc rūpniecības un celtniecības ražošanas apjoma bija 96. vietā pasaulē, bet 2023. gadā – 103. vietā pasaulē. Lietuva 2004. gadā bija 77. vietā pasaulē, bet 2023. gadā – 83. vietā pasaulē, bet Igaunija 2004. gadā bija 97. vietā pasaulē, taču 2023. gadā – 104. vietā pasaulē. Savukārt vislielākie rūpniecības apjoma samazinājumi šajā laikā bija valstīs, kurās šajā laikā notika pilsoņu karš, – Dienvidsudānā, Sīrijā un Libānā.

Apstrādes rūpniecība uz vienu iedzīvotāju

Kopējais rūpniecības produkcijas apjoms visumā ir proporcionāls iedzīvotāju skaitam. Tomēr precīzāk rūpniecības attīstības līmeni valstī raksturo rūpniecības produkcijas apjoms uz vienu iedzīvotāju.

Apstrādes rūpniecības apjoms uz vienu iedzīvotāju ir precīzāks valsts ekonomiskās attīstības indikators, salīdzinot ar kopējo IKP uz vienu iedzīvotāju. 2024. gadā industriāli vissattīstākās pasaules valstis, rēķinot apstrādes rūpniecības apjomu uz vienu iedzīvotāju, bija Īrija (29 203 ASV dolāri uz vienu iedzīvotāju), Šveice (18 340 ASV dolāri uz vienu iedzīvotāju), Singapūra (14 810 ASV dolāri uz vienu iedzīvotāju), Dānija (12 083 ASV dolāri uz vienu iedzīvotāju), Vācija (9938 ASV dolāri uz vienu iedzīvotāju) un Austrija (8731 ASV dolārs uz vienu iedzīvotāju).

ASV ar 8565 ASV dolāriem uz vienu iedzīvotāju bija 7. vietā pasaulē. Pasaules desmitniekā vēl iekļuva Dienvidkoreja (8052 ASV dolāri uz vienu iedzīvotāju), Zviedrija (7961 ASV dolārs uz vienu iedzīvotāju) un Somija (7370 ASV dolāri uz vienu iedzīvotāju).

Eiropas Savienībā apstrādes rūpniecības apjoms uz vienu iedzīvotāju 2024. gadā bija 6047 ASV dolāri. Pēc apstrādes rūpniecības apjoma uz vienu iedzīvotāju Baltijas valstis ir pasaules augšgalā un pierāda, ka Baltijas valstis ir pieskaitāmas pie attīstītākajām pasaules valstīm. Lietuva ar 4126 dolāriem uz vienu iedzīvotāju bija 30. vietā pasaulē, Igaunija ar 3523 dolāriem uz vienu iedzīvotāju bija 36. vietā pasaulē, bet Latvija ar 2320 dolāriem uz vienu iedzīvotāju bija 47. vietā pasaulē. Latvija apsteidza Rumāniju un Grieķiju. Ķīna ar 3308 dolāriem uz vienu iedzīvotāju bija 38. vietā pasaulē. Igaunija bija augstāk.

Vidēji pasaulē apstrādes rūpniecības apjoms uz vienu iedzīvotāju 2024. gadā bija 2066 ASV dolāri. 2024. gadā valstis ar niecīgu (mazāk par 50 dolāriem) apstrādes rūpniecības apjomu uz vienu iedzīvotāju bija Mozambika, Etiopija, Nigēra, Dienvidsudāna, Eritreja, Afganistāna, Austrumtimora, Burundi, Mikronēzija, Libērija un Gambija.

Laika posmā no 2004. līdz 2024. gadam pasaules apstrādes rūpniecības ražošanas smaguma centrs arī ir pārvietojies no ES, Ziemeļamerikas un Japānas virzienā uz kādreizējām attīstības zemēm. Šajā laikā apstrādes rūpniecības ražošanas apjoms pasaulē uz vienu iedzīvotāju tekošajās cenās palielinājās 1,84 reizes. Lielā mērā izmaiņas iezīmēja daudzu attīstības valstu – Gabonas, Ugandas, Vjetnamas, Mongolijas, Bangladešas, Gvinejas,

Kambodžas u.c. – ekonomiku pāreju no iegūstošās rūpniecības dominējošās lomas uz apstrādes rūpniecību.

Apstrādes rūpniecības ražošanas apjoms uz vienu iedzīvotāju no 2004. līdz 2024. gadam Polijā un Lietuvā palielinājās ievērojami straujāk par pasaules vidējo. Polija 2004. gadā pēc apstrādes rūpniecības ražošanas apjoma uz vienu iedzīvotāju bija 44. vietā pasaulē, bet 2023. gadā – 31. vietā pasaulē. Lietuva 2004. gadā bija 41. vietā pasaulē, bet 2023. gadā – 30. vietā pasaulē.

Zīmīgs progress bija arī Latvijā, kas 2004. gadā pēc apstrādes rūpniecības ražošanas apjoma uz vienu iedzīvotāju bija 56. vietā pasaulē, bet 2023. gadā – 46. vietā pasaulē, un Igaunijā, kas 2004. gadā bija 40. vietā pasaulē, bet 2023. gadā – 36. vietā pasaulē. Savukārt vidēji ES dalībvalstīs apstrādājošās rūpniecības ražošanas apjoma izmaiņas uz vienu iedzīvotāju starp 2004. un 2024. gadu bija 22,4% zem pasaules vidējā, Ziemeļamerikas valstīs – 17,3% zem pasaules vidējā, bet OECD dalībvalstīs – 26,8% zem pasaules vidējā. ASV apstrādājošās rūpniecības ražošanas apjoma izmaiņas uz vienu iedzīvotāju bija 15,4% zem pasaules vidējā, bet Vācijai – 21,2% zem pasaules vidējā.

Somijā apstrādājošās ražošanas apjoma izmaiņas uz vienu iedzīvotāju starp 2004. un 2024. gadu bija 50,9% zem pasaules vidējā, bet Japānā – 53,3% zem pasaules vidējā. Japānas sarukums bija pat sliktāks nekā pilsoņu kara plosītajā Lībijā (51,6% zem pasaules vidējā).

Izņemot Poliju, Baltijas valstis, Čehiju, Dāniju, Ungāriju un Slovākiju, pēdējo 20 gadu laikā ES ir notikusi katastrofāla apstrādes rūpniecības iznīcināšana.

Pašreizējās tendences liecina, ka globālie Rietumi virzās uz pilnīgu atkarību no Ķīnas un globālo Dienvidu rūpnieciskās produkcijas. Ja jaunākajā ASV politikā ir vērojamas pazīmes mainīt līdzšinējo virzību un mazināt ASV atpalcību rūpnieciskajā ražošanā no Āzijas valstīm, tad ES dominējošie politiskie strāvājumi arvien vairāk cenšas pastiprināt Zaļo kursu un klimata mainību ar rūpniecības attīstību aizliedzošiem normatīviem.

Pašreizējā ES Zaļā kursa un klimata mainības politika faktiski nozīmē Eiropas Savienības ekonomisko pašnāvību pat ne tik tālā nākotnē.